

HELE VERDEN I SKOLE

LÆSERAKET
NUMMER
20

LÆSE RAKETTEN

I SKOLE I DET NORDLIGE GHANA

VERDENSMÅL
for bæredygtig udvikling

OXFAM DANMARK

OM BILLEDET PÅ FORSIDEN
Sheilla er 8 år og bor i Saboba. Læs mere om hende på side 10.

Oxfam Danmark arbejder for, at Verdensmål 4 opfyldes, så alle børn i verden kommer i en god skole. Det er du med til, når du læser i LæseRaketten.

LÆSE RAKETTEN

Velkommen til LæseRaketten / **4**
God skole er nøglen / **6**
Rejs med til det nordlige Ghana / **8**

INDSKOLING

Sheilla og den grønne skoleuniform / **10**
Fisk og Bente · Af Theodor Stoffer / **22**
Ezekiel og floden / **32**

LÆR MERE OG VÆR MED

Lær mere om LæseRakettens børn og Ghana / **44**
Verdensmålene er fyldt med håb / **45**
Derfor arbejder Oxfam Danmark med uddannelse / **46**
Aktionsugen: Vi skal rappe alle børn i skole / **48**
Indsamling: Hjælp Ghanas piger i skole / **49**
Post fra Danmark / **50**
Send post til Ghana / **51**

MELLEMTRIN

Bilengban – drengen med armbåndsuret / **52**
Happy vil bestemme selv / **60**
En verden af sand · Af Maria Fuhlendorff / **68**
Rafik og arret i panden / **80**
To særlige skoler i Ghana / **86**
Edderkoppen og visdomskrukken – et folkeeventyr fra Ghana / **88**
Rahis første kamp / **90**
20 år med LæseRaketten / **98**

VELKOMMEN TIL

LÆSERAKETTEN

I år tager vi dig med til Ghana i Vestafrika. Ghana er et smukt land med hvide sandstrande, store floder, millionbyen Accra og små landsbyer. Landets mange folk er kendt for forskellige kulturer med kunst, musik og dans.

Ghana er blevet rigere i de sidste 30 år. Men ikke alle har fået glæde af det. I den sydlige del af landet har mange mennesker fået råd til mere. Men i nord lever cirka halvdelen af befolkningen stadig i fattigdom. Mange familier har ikke råd til at sende alle deres børn i skole. Her kommer et ud af tre børn aldrig i skole.

Derfor arbejder Oxfam Danmark mest i den nordlige del af landet. Det er her, denne LæseRaket besøger børn, deres familier, skoler og lærere. Du kan blandt andre møde Bilengban. Han går i skole under et halvtag og har en plan om at blive læge. Vi besøger også Happy, som ser op til sin seje kvindelige lærer. Ezekiel tager dig med i søndagsskole, mens Rahi går på en særlig skole kun for piger og drømmer om at spille fodbold på skolens hold.

Denne LæseRaket er nummer 20 i rækken af bøger, hvor Oxfam Danmark inviterer danske børn med ud i verden. Gennem årene har lærere og elever modtaget mere end to millioner LæseRaketter. Vi er glade for, at du læser med.

Rigtig god læselyst!

Line Gørup Trolle

Kampagneleder, Hele Verden i Skole

GOD SKOLE ER NØGLEN

Jeg har besøgt klasser i Ghana, hvor eleverne sidder to eller tre på hver stol. Jeg har også mødt børn, der går mere end 10 kilometer for at komme i skole. I Ghana bliver kun halvdelen af børnene fra de fattigste familier færdige med 6. klasse. Mange stopper tidligere. Særligt pigerne.

Folk i det nordlige Ghana er mere fattige end folk nede ved kysten og i hovedstaden sydpå. Derfor har Oxfam Danmark i mange år støttet folk i nord, der arbejder for at flere børn kommer i skole. Og det virker. I mange landsbyer har vi været med til at lave nye skoler til de mindste børn. De gik ikke i skole, fordi deres skolevej var for lang. Pigerne bliver ofte taget tidligt ud af skolen, fordi de skal hjælpe til derhjemme. Derfor har vi også støttet oprettelse af pigeskoler i flere områder.

Uddannelse er nøglen til en bedre fremtid. Når skolen er god, kommer børnene hjem til familien og deler det, de har lært. De får viden om verden, om klima og demokrati. De får ideer til, hvordan de kan få en stemme i deres landsby. Som voksne kan de bidrage til at løse Ghanas og verdens fælles problemer.

For verden hænger sammen. Vi kan kun ændre på den store ulighed, hvis vi gør det sammen. Alle børn skal have en god uddannelse. Det er vigtigt for børnene, deres familier og alle os andre. De store problemer i verden kan kun løses i fællesskab. Vi skal have alle med. Det er dét, denne LæseRaket handler om.

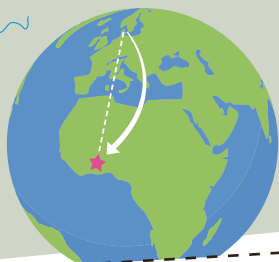

Lars Koch

Generalsekretær i Oxfam Danmark

REJS MED TIL DET NORDLIGE GHANA

Der er 5.700 kilometer i lige linje fra København til Accra, Ghanas hovedstad.

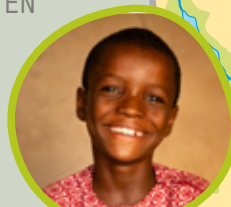
BURKINA FASO

LANGA
MOGLAA
KITULANBONI
SABOBA
INAGNAMBONI
TAMALE

SHEILLA
BOR I SABOBA

ELFENBENS-
KYSTEN

EZEKIEL
BOR I NAWUNI

RAHI
BOR I MOGLAA

TOGO

RAFIK
BOR I LANGA

HAPPY
BOR I INAGNAMBONI

KUMASI

ACCRA

GUINEABUGTEN

Ghana ligger i Vestafrika. Der bor cirka 33 millioner mennesker i landet. Ghana har grænser mod Togo, Elfenbenskysten og Burkina Faso. Hovedstaden Accra ligger ved kysten ud til Guineabugten. Den største by i den nordlige del af landet hedder Tamale.

Ghana har en lang kystlinje mod syd, og mod syd-vest er der regnskov. I nord løber Volta-floderne gennem savannen. Den Hvide og den Sorte Volta-flod løber sammen og videre ud i den store Volta-sø i øst. Vandet fra floderne og søen er en vigtig levevej for mange mennesker i Ghana.

Der lever mere end 70 forskellige folk i Ghana. Mange af dem har deres eget sprog. Det fælles sprog er engelsk. I det nordlige Ghana er den største gruppe dagomba-folket. De taler dagbani. Andre folk er mamprusi, gonja og konkomba. I nord er de fleste mennesker muslimer, men der bor også kristne.

I Ghana er det gratis at gå i skole. Alligevel får alle børn ikke en uddannelse. Familier skal selv købe skoleuniformer, bøger og hæfter. På mange skoler mangler der lærere – især lærere, der taler samme sprog som eleverne. Og nogle børn har stadig lang vej til skole.

SHEILLA OG DEN GRØNNE SKOLEUNIFORM

EMIL NIELSEN HANS BACH

Det er tidlig morgen. Jeg følges med min storebror Shepherd. Vi er på vej i skole. Vi går langs byens store vej. Motorcykler drøner forbi os. De lugter af benzin. Små sten og rødt støv flyver op i luften.

Jeg løber ind i skolegården. Mine venner er gået i gang. Vi skal feje blade ud af skolegården. I klassen stiller vi stolene på plads og vasker tavlen ren.

Klokken ringer. Pyha, vi nåede det hele. Nu skal vi alle sammen stå på rækker i skolegården. Vi har vores grønne skoleuniformer på. Grøn er skolens farve. Vi synger om Ghana og fred. Alle synger med høje stemmer og klapper.

Jeg hedder Sheilla. Jeg er 8 år og går i 3. klasse.

Mit yndlingsfag er engelsk. Jeg kan godt lide at læse. Vores bøger er på engelsk. Vi snakker også engelsk i timerne. Derhjemme taler vi likpakpaanl. Det er konkomba-folkets sprog. I skolen talte vores lærer likpakpaanl til os i de første år. Men fra tredje klasse taler vores lærer kun engelsk. Det er ikke helt nemt, men jeg kan godt lide det.

I 2. klasse måtte vi sidde på gulvet. Nu deler jeg bord med tre venner. Vi har ikke strøm på skolen. Solen kommer ind ad vinduerne. Det er vores lys. Vi kan også høre de andre klasser.

A young girl in a blue floral dress is running away from the camera in a courtyard. In the background, another girl in a white top and green shorts is standing near a building. The scene is outdoors with a dirt ground and a large tree on the right.

Når skolen er slut, følges jeg hjem med Shepherd. Vi bor i Saboba kun fem minutter fra skolen. Vores hus har en stor gård med et mangotræ i midten. Når solen er varmest, sidder jeg i skyggen under træet og læser. Jeg vil gerne være læge. Det snakker jeg tit med min mor om. Hun hjælper mig med mine lektier. Hun synes, skolen er vigtig.

Jeg leger med min bedste ven, Felicity. Hun er min nabo. Vi kan godt lide at hinke og lege ampe. I ampe skal man klappe og gætte, hvilken fod den anden sætter foran, når hun hopper.

Jeg bor sammen med min mor og far, Mercy og Sephaniah, og to af mine brødre, Shepherd og Kingsford. De er ni og tretten år.

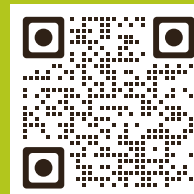
Vi skal i gang med at lave mad. Jeg hjælper altid til. Også når min mor har gæster. Det har hun tit. De snakker om skolen. Min mor og de andre voksne vil gøre vores skole bedre. Jeg kan godt lide at lytte til deres snak.

I dag skal vi have banku og suppe med jordnødder. Banku er en kogt bolle. Den er lavet af majs og kassava-mel. Den klister til fingrene og er god at samle suppe op med. Og så smager den rigtig godt.

Nu er jeg endelig færdig med at spise og vaske op.

I dag er det markedsdag. Jeg kan lige nå at komme derhen. Jeg løber hele vejen. Nogle boder er ved at lukke. Mon jeg kan nå at finde spaghetti? Det er min livret. Jeg ser mig hurtigt omkring. Derovre! Det er hele turen værd.

Vær med til morgensang på Sheillas skole.

**SE FILM OG BILLEDER PÅ
HELEVERDENISKOLE.DK/SHEILLA**

FISK OG BENTE

THEODOR STOFFER 🎮 ULRIKKE BASTIAN STAKEMANN

Fisk og Bente er bedste venner. Hver dag følges de i skole. Bente henter Fisk ved søen. De er glade for at gå i skole. Det er sjovt at lære nye ting.

Fisk bor med sin familie i søen. Søen er ren og klar.
"Nu er Bente her," siger Fisk.
"Så må I have en god dag," siger mor.
"Husk ferskner," siger far. "Alting koster noget."

Fisk svømmer ind til bredden, og så går de.
De skal over floden for at komme i skole. I floden bor Allie Gator. Allie har en færge og sejler alle over floden. Det koster fem ferskner.
Allie siger: "Intet i verden er gratis."

A colorful illustration of a young girl with dark skin and her hair in two buns, wearing a striped shirt and blue overalls. She is sitting at a wooden desk, writing on a piece of paper with a yellow pencil. On the desk are several books, a pencil, and an eraser. Next to her is a small, pink, fish-like character with large eyes and a blue fin. In the background, a large, leafy tree stands under a bright sky. The scene is set outdoors, possibly in a schoolyard or a park.

I skolen har de matematik. Læreren spørger, hvad 10 plus 12 er. Det ved Fisk ikke. Bente siger, at det giver 22. Læreren siger, at det er rigtigt.

Fisk er ikke god til at regne. Det er svært med alle de tal. Fisk kan ikke holde styr på dem. Han glemmer, hvordan tallene ser ud. Læreren spørger, om nogen kan hjælpe Fisk.

Bente siger: "Kom, Fisk. Nu skal jeg vise dig, hvordan man gør."

De skriver alle tallene ned på et stykke papir. Så glemmer de ikke nogen. Nu virker det meget bedre for Fisk.

"Mange tak," siger Fisk.

"Selv tak," siger Bente.

Efter skole betaler Fisk og Bente fem ferskner til Allie. Nu kan de komme tilbage over floden. Da de kommer hjem til søen, er den helt beskidt.

Mor kommer hen til dem. Hun siger, der er sket et uheld.

“Søen er forurenet.”

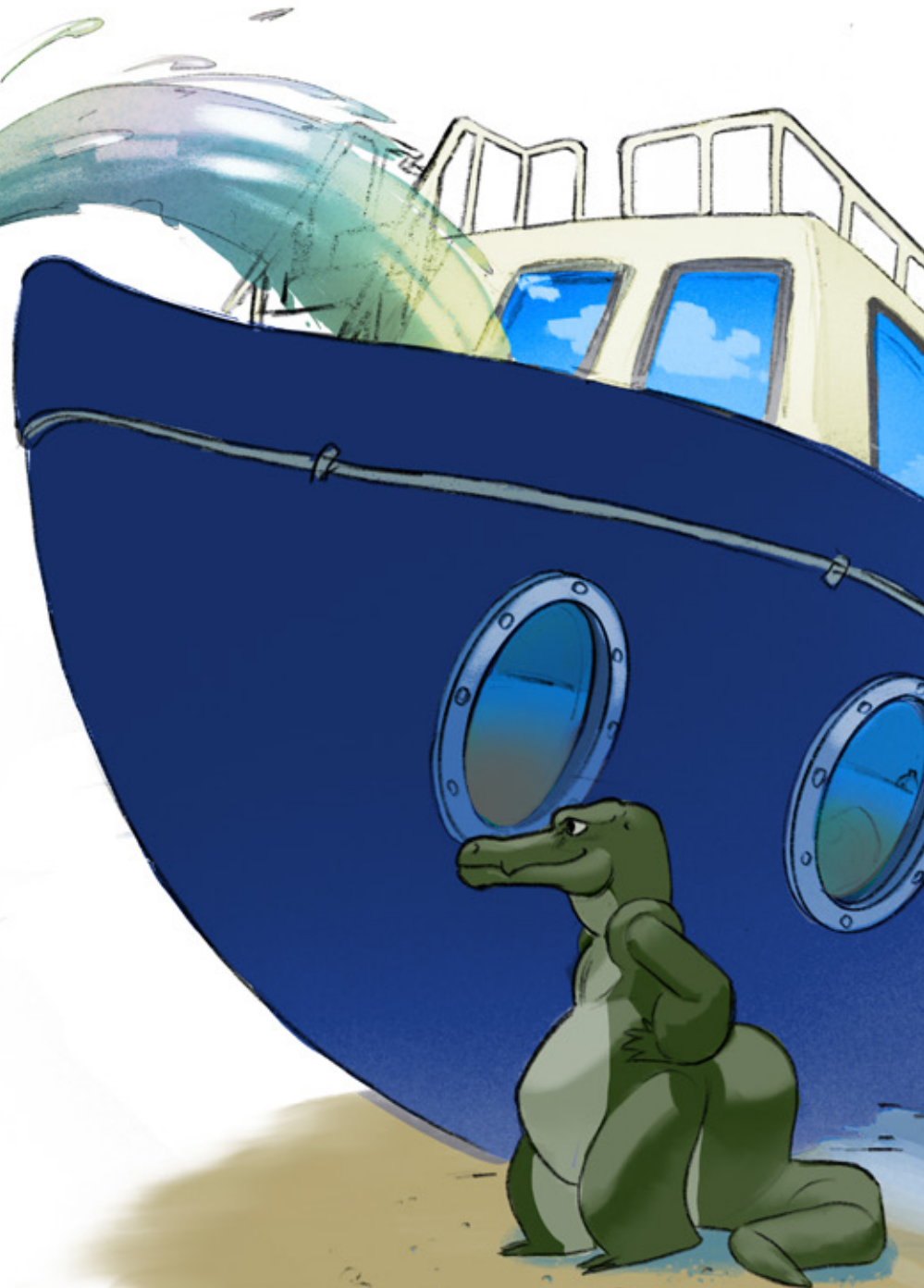
De kan ikke længere bo der. Fisk begynder at græde.

“Måske kan nogen hjælpe,” siger Bente og ser sig omkring.

Med ét ryster jorden. Det er, som om det hele gynger.
Det er Ella Fanth. Hun er stor. Fisk bliver bange.
"Bare rolig," siger Ella Fanth. "Jeg har en ide."

Ella stikker sin snabel ned i søen. Så suger hun det
snavsede vand op i snablen. Hun går hen til floden
og puster vandet ud i Allies færge. Sådan gør hun
mange gange. Til sidst er alt det forurenede
vand væk. Nu kan Allie sejle det til
rensning. Fisk og far og mor kan blive
boende i søen.

"Hvordan kan vi betale jer?" spørger far. "Alting koster noget."

"Tak er nok," siger Allie. "Man kan godt hjælpe gratis."

"Mange tak, Ella og Allie," siger Fisk.

"Selv tak, Fisk," siger de.

Fisk og Bente er glade. De kan følges i skole igen i morgen. Hver dag lærer de nye ting.

EZEKIEL OG FLODEN

EMIL NIELSEN HANS BACH

Vejen ved min landsby går ned til en flod. Hvis man vil videre, må man sejle over med båd. Jeg kan godt lide at hjælpe til på båden. Folk skal have mad, dyr og motorcykler med. Biler kan ikke komme over. De må køre en anden vej.

Jeg hedder Ezekiel og er 8 år. Jeg bor i Nawuni. Landsbyen ligger ved den Hvide Volta-flod. Min familie lever af floden. Vi fanger fisk og henter vand. Næsten alle her lever af at fiske.

Min mor renser fiskene. Hun tørrer dem og sælger dem på markedet. Vi hjælper med at bære kasserne. Pengene bruger vi til at betale for skolen og købe mad. Nogle gange mangler vi penge. Så må jeg hjælpe med at fiske i stedet for at tage i skole. Selvom skolen er gratis, skal vi selv købe bøger, hæfter og skoleuniform.

Bådene flyder på det brune vand. Jeg fisker med min far og storebror. Her er varmt. Det store net er tungt. Min storebror Innocent kaster nettet ud i floden. Det kan jeg ikke endnu. Men jeg hjælper med at gøre nettet klar. Min far siger, det er blevet sværere at være fisker. Her er ikke lige så mange fisk, som da han var dreng.

I hverdagene går jeg i skole i Nawuni. Jeg går i 2. klasse. Mit bedste fag i skolen er matematik. Jeg kan godt lide at regne. Nogle gange henter jeg mit hæfte, før jeg går i skole. Så øver jeg mig, mens jeg spiser morgenmad.

Hver søndag lyder der høj sang og musik fra kirken. Jeg går i søndagsskole. Vi danser og klapper. Alle synger med. Sangene handler om kroppen, naturen og biblen. Det er præsten, der underviser. Bagefter går mine forældre i kirke.

Jeg går i klasse med min bedste ven, Ebenezer. Han kan også godt lide matematik. Og så kan vi lide at bygge ting. Vi laver små lastbiler af dåser. Vi skaller dåserne ad med en stor kniv. Jeg vil gerne være mekaniker, når jeg bliver stor.

I min familie bor vi sammen med mine onkler, tanter, fætre og kusiner. Mellem vores huse er der gange og gårde. De er bygget lidt som en labyrint.

Vi henter vand ved floden. Det er vigtigt, at vi passer på den. Floden må ikke tørre ud eller blive forurenset.

Men vejret har ændret sig. Nogle gange er der næsten intet vand. Andre gange er der alt for meget. I regntiden kan der komme oversvømmelse. Engang kom vandet helt ind i vores hus. Det kan man stadig se på væggen. Vi skyndte os ud af huset. Vi måtte bo et andet sted i flere dage.

Nu sker der noget. Der lyder høj musik ud over hele byen. Det er min onkel, der spiller. Han hedder DJ Smart og har et stort anlæg. Når han spiller musik, kommer alle løbende. Jeg danser. Hurtige og langsomme bevægelser med hele kroppen. Jeg bliver glad af at danse. Resten af familien danser med. Også de helt små. Vi griner og fester lige til det bliver aften.

Gå med rundt i Nawuni.

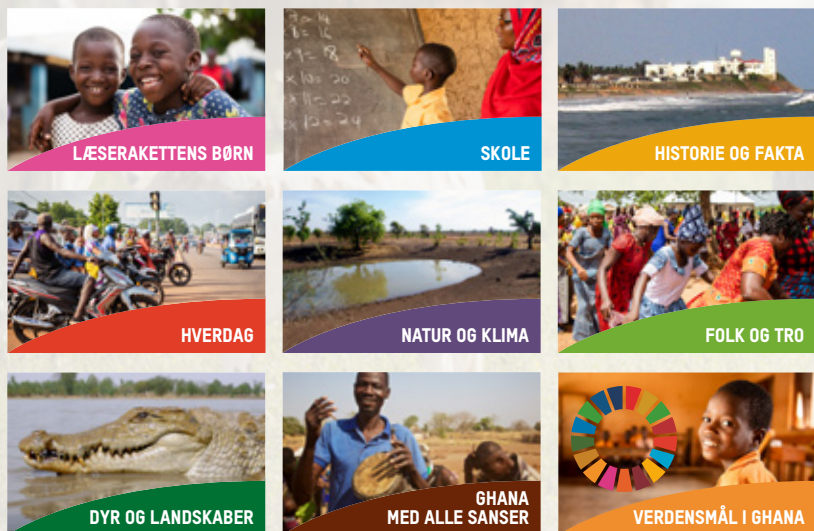
**SE FILM OG BILLEDER PÅ
HELEVERDENISKOLE.DK/EZEKIEL**

LÆR MERE OM LÆSERAKETTENS BØRN OG GHANA

SE FILM OG
BILLEDER

I hjemmesidens univers TIL ELEVEN finder du ni spændende temaer om Ghana. Du kan lære børnene fra LæseRaketten endnu bedre at kende. Tag med dem i skole, og bliv klog på retten til god uddannelse i Ghana. Du kan lære om Ghanas historie – om slavehandel, kolonitid og Vestafrikas første demokrati. Læs mere om landets mange folk og deres traditioner. Gå på opdagelse i kreative opgaver, lær lege, lav mad og lyt til musik fra Ghana. Du kan også lære om Ghanas dyreliv, natur og klima.

HELEVERDENISKOLE.DK/TIL-ELEVEN

VERDENSMÅLENE ER FYLDT MED HÅB

193 lande i verden er blevet enige om de 17 Verdensmål. Verdensmålene er en fælles plan for os alle. De viser, at det er muligt at ændre på den store ulighed i verden, når vi handler i fællesskab. På 20 år har vi halveret ekstrem fattigdom i verden. Men der er stadig et stykke vej igen. LæseRakettens historier handler om nogle af de udfordringer, som Verdensmålene beskriver.

I denne bog har vi særligt fokus på Verdensmålene om fattigdom, skolegang, ligestilling mellem kønnene, rent vand og sanitet, ulighed og klima.

[HELEVERDENISKOLE.DK/
VERDENSMÅL-I-GHANA](http://HELEVERDENISKOLE.DK/VERDENSMÅL-I-GHANA)

DERFOR ARBEJDER OXFAM DANMARK MED UDDANNELSE

Oxfam Danmark arbejder for alle menneskers ret til en god uddannelse. Vi arbejder for at stoppe fattigdom og gøre uligheden i verden mindre. De tre ting hænger sammen. En god uddannelse giver mennesker mulighed for at skabe en bedre fremtid for sig selv, deres familier og deres land. Vi er særligt opmærksomme på pigers uddannelse. Fordi det tit er dem, der går mindst i skole.

Oxfam Danmark er den danske del af Oxfam – en af verdens største udviklingsorganisationer. Vi arbejder i mere end 90 lande i verden.

GOD SKOLE ER:

KVALITET I UNDERVISNING

I en god skole lærer børn at læse, skrive og regne. De lærer at samarbejde, være kreative og løse problemer. Det er også vigtigt, at eleverne lærer om rettigheder og demokrati. Så ved de, hvordan de kan blive aktive borgere og deltage i udviklingen i deres land.

EN GOD LÆRER

Vi arbejder med uddannelse af lærere. En god lærer skal være dygtig til sine fag. Læreren skal også skabe tryghed i klassen, så alle elever – både piger og drenge – udvikler sig og deltager aktivt i undervisningen.

SKOLEN ER EN DEL AF SAMFUNDET

For at få en god skole skal der være opbakning fra det lokale samfund og fra forældrene. Derfor støtter vi skolebestyrelser og forældreråd. Vi prøver også at få alle lande til at sørge for gratis og gode skoler med dygtige lærere til alle børn.

GLOBAL UNDERVISNING I DANMARK

Oxfam Danmark mener, det er vigtigt, at danske elever lærer om børns liv i andre lande. Siden 2004 har vi med kampagnen "Hele Verden i Skole" udgivet LæseRaketten med historier om børns liv i årets fokusland. Vi er også en del af Verdenstimen, som sætter FN's Verdensmål på skoleskemaet.

AKTIONSUGEN 2023

VI SKAL RAPPE ALLE BØRN I SKOLE

I mange år kom flere og flere børn i verden i en god skole. Men nu går det den forkerte vej. Mange børn har været ude af skolerne under corona-nedlukningerne, og det er langt fra alle, der kommer tilbage. 67 millioner børn i verden går ikke i skole i 1. - 6. klasse. Det skal vi lave om på.

I år skal vi sammen minde statsministeren om vores løfte med Verdensmål 4 om god skole til alle. Politikerne skal høre alle børns stemmer:

“SKOLE-HJERTER” OG RAP – SÅDAN GØR I:

1. **Skriv rim** om, hvad der er vigtigt for en god skole. Send dem til os på mail (info@heleverdeniskole.dk). De bedste bliver skrevet sammen til en rap af Fresco – en af Danmarks bedste free style-rappere.
2. **Lav flotte “skole-hjerner”** med jeres rim på (print skabelon fra hjemmesiden). Send dem til os, eller tag dem selv med til Aktionsdagen.
3. **Kom til Aktionsdagen**, der afholdes på Christiansborg Slotsplads i uge 17, og vær med til at optage vores musikvideo til “God skole for alle”-rappen.

**LÆS MERE PÅ HELEVERDENISKOLE.DK/
AKTIONSUGEN-2023**

GOD SKOLE
FOR ALLE!

GOD SKOLE
ER

GOD SKOLE
FOR ALLE!

VÆR MED
I ÅRETS
INDSAMLING

FOR 550
KRONER
KAN EN PIGE
VÆRE MED I
PIGEKLUBBEN
I ET ÅR

HJÆLP GHANAS PIGER I SKOLE

I Ghana bliver mange piger taget ud af skolen for at arbejde derhjemme. Det er de piger, I kan hjælpe. Oxfam Danmark og vores partnere støtter piger i Ghana på flere måder. Én af dem er pigeklubber, der samarbejder med familierne, for at pigerne kan blive i skolen og få en uddannelse.

DET GÅR JERES INDSAMLING TIL:

- **PIGEKLUBBER** – et trygt sted, hvor pigerne lærer om deres rettigheder, og om hvordan de passer på sig selv.
- **HYGIEJNESÆT** – pigerne får viden om kroppen og sundhed. De får et sæt med undertøj, genanvendelige menstruationsbind, sæbe, tandbørste og tandpasta.
- **BØGER, HÆFTER OG BLYANTER**
- **UDDANNELSE AF FLERE KVINDelige LÆRERE**

**LÆS MERE PÅ HELEVERDENISKOLE.DK/
ÅRETS-INDSAMLING-2023**

POST FRA DANMARK

I 2022 besøgte LæseRaketten Liseth og Luis Alfredo i Bolivia.

LISETH er sammen med sin mor og sin ven Yuri, da hun får en stor pakke fuld af postkort fra Danmark. "Brevene er så flotte," synes Yuri. Liseth kan rigtig godt lide tegningerne. "Alle børnene i Danmark kan bare skrive til mig, når de vil. Jeg skal nok svare." Liseth smiler stort. Det er nu ikke sikkert, at Liseth når at svare alle. For hun har fået mange hundrede breve.

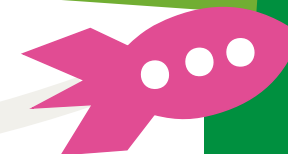
"Jeg blev helt rørt, da jeg fik alle brevene." **LUIS ALFREDO** har også fået post. Han fik dem en dag, han var i skole. Alle i klassen fik lov at læse med. "Jeg fik lyst til at læse dem alle sammen med det samme. Jeg vil gerne sige tak til alle danske elever og deres forældre," siger han med et smil.

LÆS MERE OG SE BILLEDER PÅ HELEVERDENISKOLE.DK/BIBLIOTEK/POST-TIL-LÆSERAKETTENS-BOERN

VI SKAL HAVE POSTKORTENE SENEST 1. JUNI 2023.

SEND POST TIL GHANA

I kan sende post til Sheilla og Bilengban fra dette års LæseRaket. Lav postkort med fine tegninger og tekst. Fortæl om jer selv, og hvordan det er at læse om børnene fra Ghana. Teksten må gerne være på engelsk, så Sheilla og Bilengban kan læse postkortene. Send jeres post til Hele Verden i Skole, så sørger vi for, at de kommer frem.

Sendt postkortene til:

Oxfam Danmark
Vesterbrogade 2B, 2. sal
1620 København V
Att: Hele Verden i Skole

MARKÉR TYDELIGT, HVOR MANGE POSTKORT I HAR SENDT, OG HVEM DE ER TIL.

**HELEVERDENISKOLE.DK/
SEND-POST-TIL-GHANA**

BILENGBAN - DRENGEN MED ARMBÅNDSURET

📖 CASPAR HAARLØV 📷 HANS BACH

Bilengban ser på sit ur. De andre børn er sent på den. Skolegården skal fejes. Klasselokalerne skal ryddes op og gøres klar. Hvorfor kommer de altid for sent?

Nu kommer de første. Bilengban peger på sit ur. Men de andre børn ryster på hovederne. Bilengban er det eneste barn i hele landsbyen, der har et ur. Hvordan skal de andre kunne vide, hvad klokken er?

Skolen under halvtaget

Hvis Bilengban var leder på skolen, ville han sørge for, at alle mødte til tiden. Der skulle være pænt, når lærerne kom. Han ville også sørge for, at skolens vægge blev repareret. Han rækker koste til de andre elever. Bilengban laver som sædvanligt det meste.

Bilengbans skole har ikke noget toilet eller vand. Mange elever går hjem for at spise i frikvarteret. Dem, der bor langt væk, må vente med at få mad, til skoledagen er slut.

Alle, der kender Bilengban, ved, at han har en plan for sit liv. Han har altid lavet sine lektier. Han hjælper til derhjemme, uden at nogen skal bede ham om det. Han hjælper sin far i marken. Han hjælper sin mor i huset. Han henter vand til familien. Bilengbans plan er at blive læge. Der er ingen fra landsbyen, som har en lang uddannelse. Men alle tror på, at Bilengban nok skal blive læge.

Skolen ligger lidt uden for landsbyen. Den blev bygget for 15 år siden. Der er to aflange bygninger. Taget bliver holdt oppe af tynde jernstænger. Væggene er lavet af ler. Regnen har gjort væggene lavere. Man kan se ud over markerne og høre eleverne i de andre klasselokaler.

Bilengban er 11 år og går i 5. klasse. Hans bedste ven hedder Muki. De går i samme klasse. Hans yndlingsfag er matematik. Men faktisk kan han lide alle fag. Han kan i hvert fald ikke komme i tanke om et fag, som han ikke kan lide.

Hunden og kaninen

Bilengban bor i Kitulanboni. Landsbyen er opkaldt efter et stort baobabtræ. Det står midt i byen. Bilengbans far har to koner. Hans mor har seks børn. Hans fars anden kone har fire børn. Bilengban betragter dem alle som sine søskende. De bor sammen og hjælper hinanden.

Efter skole går Bilengban gennem byen. Han kan høre kvinderne fra landsbyen synge. De mødes og hjælper hinanden med større opgaver. De synger, mens de arbejder. Hans mor er der også.

Bilengban har en hund, der hedder Ujor. Det betyder fjols. De går sammen ud mod farens mark. Ujor løber ind mellem træerne. Den kommer tilbage med en kanin i munden. Bilengban tager det lille dyr med den bløde pels op i hånden. Han ær den og prøver at høre, om den trækker vejret. Den er død. Han roser hunden.

Bilengban bor sammen med sin mor og far, Bilandem og Bibon. Hans søster hedder Ntagnan, og hans tre brødre hedder Alberfam, Mugnallbor og Hjonaan.

Nu kan Bilengban se sin far. Han går rundt blandt jordhøjene på yams-marken og fjerner ukrudt. Bilengban hjælper. Når der kommer geder, løber han efter dem. Han fægter med en pind og råber for at skræmme gederne væk fra marken. Ellers spiser de bare alle planterne.

Fodspor ved floden

Da Bilengban kommer hjem igen, er hans mor ved at lave mad. Han viser hende kaninen. Hun bliver glad og siger, at hun vil koge den til aftensmad. De mangler bare noget vand.

Under hver jordhøj gror der yams.
Ovenpå gror der kassava.

Bilengban bærer den tomme spand ned til floden. Hans mor bærer den fulde spand hjem.

Bilengban går ned mod floden sammen med sin mor. De går igennem landsbyen – forbi det store baobab-træ – og ned ad en lille sti med højt græs på begge sider. Der er næsten en kilometer hver vej. Bilengban bærer sin mors store vandspand på hovedet. Den er tung, og han sækker bagud.

Tæt ved floden ser han et fodspor i det indtørrede mudder. Der er flere køer på marken. Men en ko har ikke kløer. Bilengban kan tydeligt se, at fodsporet er fra et tungt dyr, der er trængt godt ned i mudderet med sine fire lange kløer. Det kan kun betyde én ting. Det er krokodillen.

Bilengban løber efter sin mor, som allerede er nede ved floden. Vandet er brunt og uklart. Der kunne let gemme sig en krokodille. Han råber, at hun skal passe på. Men hans mor griner bare.

Familien har ingen strøm. Det bliver mørkt klokken syv i Ghana. Så må Bilengban tænde en lommelygte, når han vil læse.

De hellige krokodiller

Derhjemme fortæller han om fodsporet. De andre virker helt rolige. Hans far siger, at det er meget sjældent, at krokodiller spiser mennesker. Han fortæller også, at der engang var en kvinde, der blev bidt nede ved floden. Hun mistede benet, og senere døde hun af sine sår. De kunne ikke gøre noget ved det. Krokodiller er hellige dyr for konkomba-folket. Bilengbans familie og det meste af landsbyen tilhører konkomba-folket. Så de slår aldrig krokodiller ihjel.

Bilengban tænker på, når han bliver læge. Så kan han hjælpe folk i landsbyen. Han kan lave forbindinger og give medicin. Så skal ingen længere dø af at blive bidt.

Det er blevet mørkt. Bilengban og hans bror lægger sovemåtter frem. Bilengban tager sit ur af og tænder en lommelygte. Han skal lave lektier. Hans bror vil have lyset slukket, så han kan sove. Men Bilengban vil gerne læse lidt mere. Han skal jo være læge. Det er vigtigt for landsbyen. Han er nødt til at klare sig godt i skolen. Broren vender sig om på den anden side. Selvfølgelig må Bilengban godt læse om natten.

SE FILM OG BILLEDER PÅ
HELEVERDENISKOLE.DK/BILENGBAN

HAPPY VIL BESTEMME SELV

☰ CASPAR HAARLØV 📷 HANS BACH

Det er eftermiddag i starten af regntiden. Happy ser ud over landskabet. Overalt er der grønt. Træer sender skygge ned over markerne. Et sted står nogle mænd og hakker i jorden. Om nogle måneder vil alt dette være dækket af vand. Til den tid kan man kun komme til og fra landsbyen med båd.

Happy går med sin mor fra træ til træ og samler shea-nødder. De spiser den yderste del. Kernen skal de lave til shea-smør. Det sælger de på markedet. De sveder og holder en pause.

En flok hvide køer med lange horn bliver ført over vejen foran dem. Happy vinker til hyrderne. De vinker ikke igen. Happy lægger mærke til, at hyrderne er børn. Hendes mor fortæller, at køerne bliver passet af drenge fra fulani-folket. Mange af dem lever som nomader. De kommer fra landene nordpå og bor ikke fast noget sted.

Happys familie tilhører konkomba-folket. Familien bor i landsbyen Inagnamboni og dyrker jorden. De sidste ti år har landsbyen haft sin egen skole. Happys far var med til at bygge skolen.

Tidligere måtte børn gå ti kilometer frem og tilbage – derfor kom næsten ingen børn i skole. I dag kommer flere børn i skole. Når skoleåret skal til at begynde, går lærerne også rundt i byen og minder forældre om at skrive deres børn op. Happys far fortæller altid, hvor vigtigt det er at få en uddannelse.

Happy kan godt lide at gå i skole. Hun er 10 år og går i 4. klasse. Hver morgen har hele skolen samling udenfor. De står i en stor cirkel og synger morgensang.

I dag handler morgensangen om, hvordan man er en god ven.

Happys mor samler shea-nødder. Shea-træet gror vildt og kan blive 400 år gammelt.

Skoledagen er forbi. Frøken Arimiyaw kører hjem.

Læreren på motorcykel

Happy og hendes mor hører motorlarm. En rød skikkelse nærmer sig. Støv hvirvler op fra jordvejen, og køerne bliver forskrækkede. Det er frøken Arimiyaw, Happys lærer. Hun er på vej hjem på sin motorcykel. Frøken Arimiyaw har et stort rødt tørklæde på og vinker glad til Happy. Hun er den eneste kvindelige lærer på skolen. Hun stopper motoren.

Happy giver hende et par shea-nødder. Frøken Arimiyaw trækker hurtigt frugtkødet af og spytter de store kerner ud i hånden. Hun glæder sig til at købe shea-smør, når de er færdige med arbejdet, siger hun. Happys mor siger, at hun vil forære frøken Arimiyaw en hel krukke med shea-smør, hvis hun lover ikke at flytte. De taler engelsk sammen. Frøken Arimiyaw griner og siger tak. Hun er vokset op i hovedstaden Accra, som ligger i den anden ende af landet. Derfor taler hun ikke likpakpaanl. Hun tænder motoren og kører videre.

Happys mor kalder på hende. De skal hjem nu. De bor i udkanten af landsbyen tæt på kirken og skolen. Deres hus bliver kaldt paladset, fordi Happys far er landsbyens høvding. Det er ham, som de andre familier kommer til, hvis de er uenige om noget. De beder ham også om gode råd. Han er med til at bestemme, hvem der må bygge huse, og hvor man må lave marker.

Paladset består af to aflange huse og tre små hytter. De danner en firkantet gård. Happys far har tre koner. De bor mere end 20 mennesker sammen. Happy kan godt lide sin familie, men hun kan også godt lide at være alene. Happy går i gang med at knuse shea-nødderne. De skal koges og laves til shea-smør.

Happy og vennerne leger ampe. De kan også godt lide at hinke.

De fleste andre lærere bor i en lille samling lerhytter uden for landsbyen. Men frøken Arimiyaw bor i nabobyen. Den er så stor, at der er lygtepæle på hovedgaden. Happy har været der én gang, da hun var mindre og skulle til lægen.

Happys far er høvding

Happys mor tager kurven med alle shea-nødderne på hovedet. De går hjem over markerne. Snart kan de høre, at de nærmer sig landsbyen igen. Lyden af duer, høns og geder, der går frit mellem husene. Børn, der griner. Voksne, der snakker.

Happy møder nogle af sine venner fra skolen. De leger en leg, hvor man skal hoppe op i luften og gætte, hvilken fod den anden sætter forrest. Legen hedder ampe.

Happy knuser shea-nødderne, inden hun fjerner skallerne.

Happy gør klar til at familien kan lave aftensmad udenfor. Først skal gården mellem husene fejes.

Happys mor og far gik ikke i skole

De tre kvinder er i gang med arbejdet. De samler skrald og rydder op i gården. De fodrer dyrene. De gør maden klar. I aften skal de have shinkaafa. Det er en ret med ris. De henter brænde fra en stor stabel. Det er Happys opgave at tænde ild, feje og vaske op.

Happy ved godt, at hendes mor er opdraget på en anden måde, end hun selv er. Da hendes mor var barn, var der ikke nogen skole i området. Hverken hendes mor eller far har gået i skole. De fordeler arbejdet mellem sig på samme måde som alle de andre familier i landsbyen. Manden går i marken og skaffer mad. Kvinden laver shea-smør og passer huset. Happys mor har lært hende alle de ting, hun selv kan.

Happy vil gerne være lærer ligesom frøken Arimiyaw. Måske vil hun også giftes, men først vil hun være lærer. Happy er sikker på, at det godt kan lade sig gøre. For både hendes far og mor har sagt mange gange: "Når man har gået i skole, kan man selv bestemme, hvad man vil med sit liv."

SE FILM OG BILLEDER PÅ
HELEVERDENISKOLE.DK/HAPPY

EN VERDEN AF SAND

☰ MARIA FUHLENDORFF 🍷 IDA MARIE SANDGREN

Clara bor i en verden af sand. Alle husene i hendes by er lavet af enorme sten, og hele byen er omringet af en kæmpe mur. Den beskytter dem og forhindrer husene i at drukne i sand, når det blæser. Men muren gør også, at Clara slet ikke kan se verden udenfor, selvom den kalder på hende.

Claras far er bykongen. Han sørger for, at byen aldrig mangler noget, og at lovene bliver overholdt. En gruppe udvalgte mænd fra byen rejser rundt for bykongen og sørger for handel og aftaler med andre byer. Her til aften har hun og hendes familie besøg af en af de mænd. Han er kommet hjem fra en rejse til en fjern by.

Selvom det er sjovt at se mændene gøre sig klar til rejserne, elsker Clara mest, når de vender hjem igen. De har altid gode historier med tilbage.

Til middagen har kokken fyldt bordene med mad. Duften breder sig i hele rummet, men Clara er ikke sulten. Hun er opslugt af hvert eneste af mandens ord.

Han fortæller om et sted, hvor regn er frosset, når den falder. Han fortæller om en flod, hvor bølgerne vokser sig højere end mænd. Han fortæller om et sted, hvor der vokser planter i alle mulige farver. Han kalder dem blomster. Der er så meget mere ude i verden end bare sand.

Da alle går hver til sit, finder Clara sin far i hans kammer. Det er fyldt med gaver fra hele verden. Våben, malerier og broderede stoffer. Men det mest dyrebare i værelset må være de tre juveler, der ligger i et skrin på hjørnet af skrivebordet.

Juvelerne er gaver til Clara og hendes to søstre, men hendes forældre synes ikke, de er gamle nok til at passe på dem.

"Far?" Clara træder helt hen til sin far, der ser op fra et brev, han er ved at læse. "Må jeg ikke nok komme med på en af de næste rejser?"

Claras hoved er fyldt med billeder af vand og planter og tordenskyer. Men de eneste skyer i kammeret hænger tungt over hendes fars bryn.

"Det kræver erfaring og en god uddannelse, hvis man skal ud at rejse, Clara." Hans fingre leger med det gyldne armbånd omkring hans håndled. "Det er meget vigtige ting, vores udsendinge laver. Det er ikke for sjov."

Clara synker sammen. Deres by har ingen skole.

Drengene fra de fine familier tager til en skole i nabobyen, men hendes far synes ikke, at piger behøver at gå i skole.

"Gå i seng, Clara," siger han nu. "Det er ved at være sent."

Da hun senere ligger i sin seng, tænker Clara stadig på sin fars ord.

Kommer hun virkelig aldrig uden for byens mure, hvis hun ikke kommer i skole?

Hver morgen går byens fine drenge forbi hendes vindue på vej til byportene og den sandede vej hen til skolen.

Clara kender godt en af dem. De legede sammen, da de var mindre, men da han begyndte at gå i skole, gled de fra hinanden.

Måske kunne Clara snige sig med dem. Hvis hun sætter sit hår op under en hat og tager bukser og tunika på.

Men selv hvis hun når hen til skolen, skal hun have råd til skoleuniformen. Hun skal også have penge til læreren hver uge. Selvom hendes far er bykonge, er familien ikke rig. Clara ved ikke, om der er penge nok til, at hun kan komme i skole.

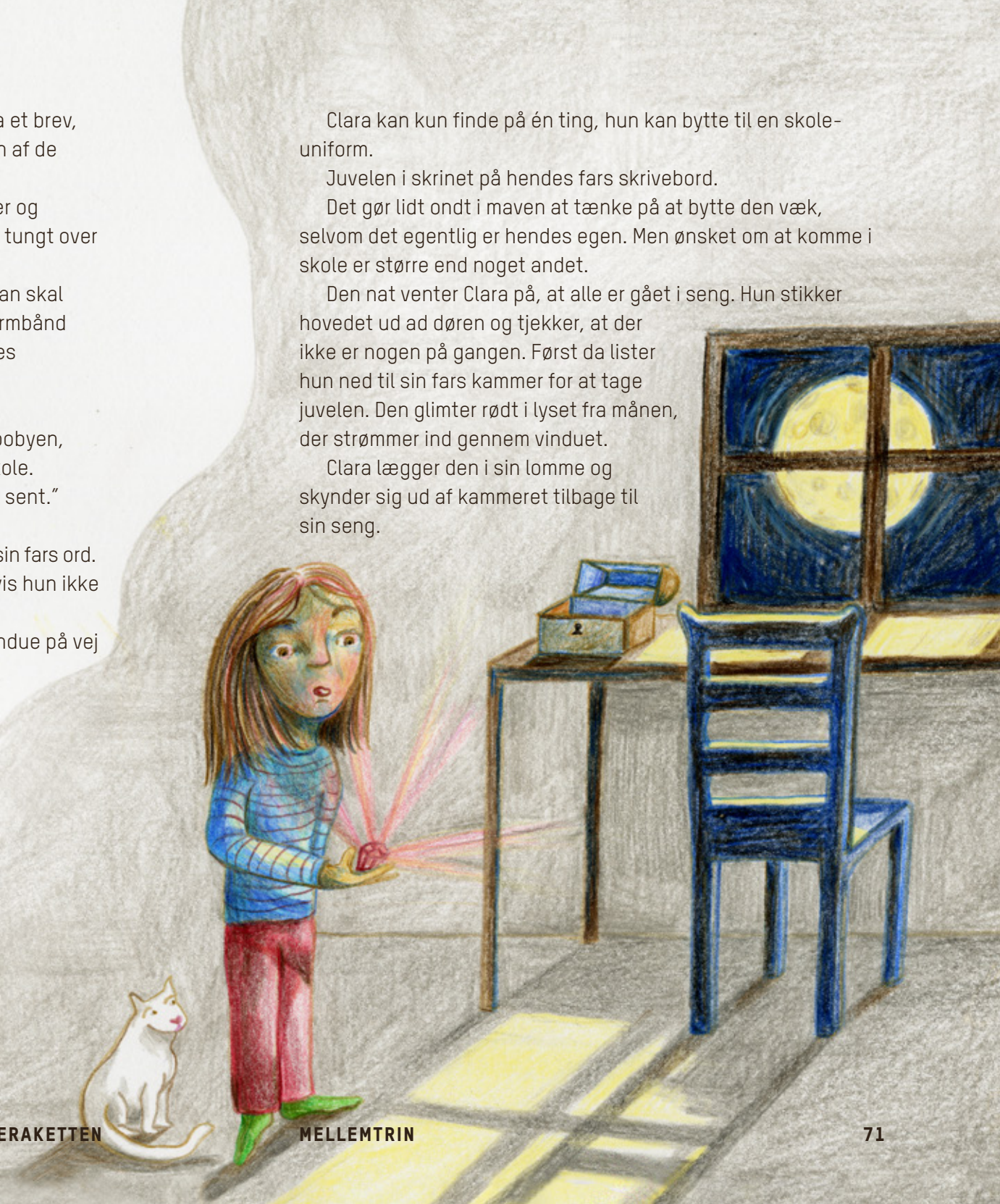
Clara kan kun finde på én ting, hun kan bytte til en skoleuniform.

Juvelen i skrinet på hendes fars skrivebord.

Det gør lidt ondt i maven at tænke på at bytte den væk, selvom det egentlig er hendes egen. Men ønsket om at komme i skole er større end noget andet.

Den nat venter Clara på, at alle er gået i seng. Hun stikker hovedet ud ad døren og tjekker, at der ikke er nogen på gangen. Først da lister hun ned til sin fars kammer for at tage juvelen. Den glimter rødt i lyset fra månen, der strømmer ind gennem vinduet.

Clara lægger den i sin lomme og skynder sig ud af kammeret tilbage til sin seng.

Om morgenen står Clara op før alle andre. Når hendes mor normalt kommer ind for at vække hende, plejer drengene for længst at være væk. Hendes forældre bliver nok urolige, når de ser hendes tomme seng, men hun vil jo være hjemme igen inden aften.

Clara vikler sit hår op under en hat. Hun tager en tunika på, der ligner en drengs. I sin bukselomme kan hun mærke juvelen.

Hun kravler op i vindueskarmen. Solen er ikke stået op endnu. Nattens mørke kaster et blått skær over byen.

En brise tager fat i Claras tunika. Der er længere ned til sandet under vinduet, end hun havde regnet med. Hun synker en klump, holder fast på sin hat, og så hopper hun.

Sandet griber hende. Der er ingen på gaden. Alligevel trækker hun sig helt ind mod muren, mens hun venter.

Der går ikke længe, før hun kan høre drengene snakke.

De runder hjørnet og lægger ikke mærke til Clara. Da de kommer tæt nok på, træder hun ud fra murens skygge og ind foran dem.

De hopper alle sammen af forskrækkelse, og en af dem udstøder et lille råb.

"Hej," siger Clara hurtigt. I det samme går det op for hende, at drenge plejer at have en dybere stemme end piger. "Hej," gentager hun lidt dybere.

I midten af gruppen står hendes gamle ven, Daniel. Han lægger hovedet på skrå.

"Clara?" spørger han.

Hun kigger sig over skulderen, som om han ikke snakker til hende.

"Hvem er Clara?" Hendes stemme er nu så dyb, at hun næsten lyder som sin far.

Nogle af drengene smiler, og Clara sætter hænderne på sine hoffer.

"Vi kan godt se, at det er dig, Clara," siger Daniel. "Noget af dit hår er faldet ud." Han peger på en lok af Claras hår, der hænger frit under hatten.

Clara sukker og tager den af.

"Fint," siger hun så med sin normale stemme.

"Hvorfor er du oppe så tidligt?" spørger Daniel.

Clara ser sig om for at sikre sig, at de er alene på gaden.

"Jeg skal med jer i skole." Hun kan slet ikke skjule sit smil.

Der kommer en rynke i Daniels pande.

"Har din far sagt det?"

Clara bider sig i læben. Vil drengene sladre til hendes far? Men hun kan heller ikke få sig selv til at lyve.

"Nej," hvisker hun.

Det får drengene til at spærre øjnene op.
"Men I må ikke sige det til min far. Jeg vil bare i skole. Bare lige én dag. Og jeg kommer jo hjem lige efter."

Daniel kigger først på Clara, så på hendes hus og så tilbage på Clara.

"Bare i dag?" spørger han.

"Ja!" siger Clara og kan mærke glæden boble op.

Drengene skæver til hinanden og trækker så på skuldrene.

Clara går ind i gruppen og følger med ned mod bymuren.

Inden de kommer derned, vikler hun sit hår op under hatten igen. Daniel tjekker, at der ikke er løse lokker.

Soldaten nede ved bymuren kigger dog kun kort på hende, før han åbner porten.

Turen hen til skolen er længere, end Clara troede, men hun nyder hvert et skridt. Herude er vinden stærkere, fordi murene ikke står i vejen for den. Og hun kan se helt ud i horisonten, hvor sandet møder himlen.

Hun lokker Daniel til at fortælle om skolen, og han forklarer, hvor hun skal købe sin uniform.

"Har du penge med til at betale for uniformen?" spørger han.

Clara tøver en smule, men så hiver hun juvelen op fra sin lomme.

Daniels øjne bliver store.

"Den har du helt sikkert ikke fået lov til at tage."

"Det er faktisk min egen," siger Clara.
Hun lægger den hurtigt tilbage i lommen.

Selvom det er hendes egen, bliver hendes far nok skuffet over, at hun bytter den væk.

Tanken gnaver i hendes mave. Men hun tænker ikke på det længe, for nu når de frem til skolen.

Det er en høj bygning i to etager. Der er også en mur omkring skolen, den er bare slet ikke lige så høj som bymuren derhjemme.

Gruppen af drenge fortsætter ind gennem porten, men Clara stopper op. Hun prøver at suge billedet af skolen til sig. Daniel opdager, at hun ikke følger med.

"Kom," siger han. "Jeg skal nok vise dig, hvor du kan få din uniform."

Clara følger med ham ind i skolens gård. Det giver et sæt i hende, da hun ser, hvem der sidder på trappen op til indgangen.

"Piger!" udbryder hun. Daniel følger hendes blik. "Kan piger godt gå i skole her?"

"Ja," siger Daniel. "Faktisk er der mange af dem, der er bedre end mig. Emmas storesøster var den bedste i sin klasse. Nu skal hun vist arbejde for en bykonge."

Clara taber kæben. Før hun kan stille flere spørgsmål, trækker Daniel hende videre. Han leder dem ind i et rum, hvor der står en dame bag en skranke. Hun løfter blikket, da de kommer ind.

Clara træder et skridt frem.

"Øh, goddag. Jeg vil gerne købe en skoleuniform."

Damen har et venligt smil.

"Det bliver 100 sølvmonter," siger hun.

Claras hånd har fat i juvelen i hendes lomme.

"Jeg har ikke nogen sølvmonter. Tror du, den her er nok?"

Damen ser på juvelen, men når ikke at svare. Ude i skolegården lyder der klaprende hestehove.

Det giver et sug i Claras mave, da hun ser sin far på en af hestene. Han får øje på hende med det samme.

"Clara!" råber han og går vredt hen imod hende.

Hun tror, han vil skælde hende ud, men da han når hende, giver han hende et kram.

"Du kan ikke bare stikke af på den måde! Hvad laver du her?" Clara kæmper for at holde tårerne tilbage.

"Jeg skal i skole," svarer hun bestemt.

Hendes far ser fra hende og ned på juvelen i hendes hånd. Han rækker ud efter den, men Clara lukker fingrene hårdt om den.

"Far!" siger hun. "Der er andre piger, der går her!" Hendes ord får ham til at gå i stå. "Daniel siger, at nogle af dem endda arbejder for konger."

Først da opdager hendes far, at Daniel står ved skranken.

"Er det rigtigt, Daniel?" spørger han.

Daniel klør sig genert i håret. "Ja, bykonge. Der går ret mange dygtige piger her på skolen."

Claras far ser på hende.

"Vil du virkelig gerne det her?"

Hun tager fat i hans arm.

"Virkelig meget. Jeg vil gerne ud at rejse og se verden. Jeg vil uden for murene."

Hendes far sukker og trækker sin arm til sig.

"Godt så, men du skal ikke bruge din juvel på det." Han lægger i stedet sit gyldne armbånd på skranken. "Der burde være nok guld i det her," siger han til damen. Hun nikker, før hun vender sig mod Clara og blinker til hende.

"Hvilken størrelse skoleuniform skal du bruge?"

RAFIK OG ARRET I PANDEN

☰ CASPAR HAARLØV 📷 HANS BACH

Rafik er venstrehåndet. Men han spiser med højre, for det gør man i Ghana. Han beder fem gange om dagen. Han passer sin skole og sine pligter. Men han vil ikke være som alle andre. Han vil være militærlæge. Han vil se verden. Og han vil have fjernsynet til at virke, så han kan følge med i fodbold.

Rafik er 11 år og bor i Langa nord for storbyen Tamale. Han har en bror, Faisal, og en søster, Shikuriya. Hans søster bor hos en tante i en anden by for at hjælpe i huset.

De sjove engelsktimer

Det er tidlig morgen. Rafik har arabisk sammen med de andre muslimske børn i sin klasse. Han har næsten lært alfabetet. De læser i koranen på arabisk sammen læreren. De fleste i Langa er muslimer. Nogle få er kristne. Men her er ingen kirke. De kristne går i kirke i nabobyen.

Resten af dagen bliver hele klassen undervist på engelsk. Ingen af børnene i klassen taler arabisk eller engelsk derhjemme. De tilhører dagomba-folket og taler dagbani. De første år snakkede lærerne dagbani i klassen. Men nu snakker de kun engelsk.

I nogle timer er det svært at følge med. Skolen mangler bøger. Klassen lugter af insektgift. Og det er meget varmt. Der er en elektrisk vifte i loftet, men den virker ikke.

Da skolens tag blev repareret, blev ledningerne stjålet. De har ikke haft strøm siden. Men i engelsktimerne glemmer Rafik alt om det. De lærer engelsk ved at lege og synge. Læreren kaster en bold til eleverne og stiller spørgsmål på engelsk. Alle børnene går i rundkreds, mens de synger, danser og griner højt. I frikvarteret spiller de fodbold. Rafik er næsten altid på samme hold som sin bedste ven, Sadat.

Efter skole hjælper Rafik sin far og onkel i marken. Familien dyrker jordnødder. Hans far venter stadig på regn. Hvis ikke regnen snart kommer, får de en dårlig høst i år.

På vej hjem går Rafik i moskeen med sin far. Bagefter laver han lektier. Hans far tager på arbejde som sikkerhedsvagt inde i byen. Rafik spørger, om han må se fodbold i fjernsynet. Hans mor siger nej. Fjernsynet virker ikke.

Rafik og Sadat går i 5. klasse. Rafiks yndlingsfag er engelsk.

Rafik og hans far beder i moskeen hver dag. Den ligger tæt på deres hus.

Rafik går ud for at lege. Der bor mange børn i landsbyen, og der er altid nogen at lege med. De leger fangeleg. De bliver trætte og sætter sig op ad en stabel brænde.

Historien om arret

Sadat minder Rafik om, at det var her, Rafik fik sit ar i panden. Rafik nikker. Nogle af de andre drenge vil gerne høre historien. Rafik fortæller:

Engang legede vi fangeleg her, efter det var blevet mørkt. Jeg ville gemme mig på en stabel brænde. Men jeg faldt og fik et stykke træ i hovedet. Jeg blødte. Men jeg græd ikke. Jeg gik hjem. Min far var på arbejde. I stedet kom jeg op på min onkels motorcykel. Vi kørte gennem den bælgmørke landsby. Motoren bankede gennem maskinen. Der lugtede af blod, sved og benzin. Jeg kunne mærke hver eneste sten og hul i vejen. Endelig nåede vi kasernen. Indgangen til militærhospitalet var lyst op af gule pærer. Vi gik ind i en gård med et stort træ i midten. En soldat

Rafiks mor laver TZ til aftensmad. Man spiser det med fingrene.

gav os besked på at sætte os på nogle stole og vente. Stolenes rygge var formet som "gye nyame" – det ghanesiske tegn, der betyder "gud er stor". Jeg begyndte at bede for mig selv. Jeg håbede, at gud ville redde mig, og at jeg ikke ville gøre mine forældre kede af det. Lægen havde uniform på og talte engelsk. Vi gik ind i et rum, der var rent og koldt. Det gjorde lidt ondt at få såret vasket. Lægen gav mig en sprøjte i panden. Så forsvandt smerten, og lægen syede såret sammen.

Rafiks historie er slut, og det er ved at blive mørkt.

Rafik vil selv være læge

Da Rafik kommer hjem, vasker han sig og går ind på sit værelse for at bede. Hans mor har lavet TZ til aftensmad. Eller tuo zaafi, som det også hedder. Det er lavet af tørret majs og kassava-mel og en suppe af okra-planter. Rafik fortæller sin mor, at der igen var nogle børn, der ville høre historien om arret. Hans mor griner. Hun mener, det er, fordi Rafik ser sej ud med sit ar.

Nogle gange kommer lægerne fra kasernen på besøg i Langa. Så kan børnene komme gratis til lægen hos dem. Rafik rører ved sit ar i panden. Han vil også gerne kunne hjælpe andre. Rafik siger, at han vil være militærlæge, når han bliver stor. Så vil han have uniform på. Det, synes hans mor, er en god plan. Hun siger, at hvis man skal være læge, skal man lave sine lektier. Men Rafik er allerede færdig med lektierne. Han spørger, om han må se fodbold nu. Det må han gerne. Hvis han kan reparere fjernsynet.

SE FILM OG BILLEDER PÅ
HELEVERDENISKOLE.DK/RAFIK

TO SÆRLIGE SKOLER I GHANA

– når skoleprojekter lykkes

Oxfam Danmark har arbejdet i Ghana siden år 2000. Vi har arbejdet sammen med mange dygtige folk. Vi har støttet dem i at få flere børn i skole og få uddannet flere lærere, så skolerne også kunne blive bedre.

Landsbyskoler

Oxfam Danmark har været med til at lave særlige skoler i de fattigste dele af Ghana. Skolerne blev kaldt wing-skoler. De blev bygget langt ude på landet, hvor der aldrig før havde været skoler – tæt på hvor børnene bor. Mange af landsbyernes mindre børn kom ikke i skole, fordi de ikke kunne gå den lange vej. Undervisningen i wing-skolerne var på de lokale sprog – og ikke på engelsk som i landets andre skoler. Vi har hjulpet mere end 20.000 børn i skole i dette projekt.

Happy her i LæseRaketten går på en tidligere wing-skole, som Oxfam Danmark var med til at starte. Staten i Ghana har nu overtaget skolen. Før skulle børnene gå ti kilometer hver vej til en anden by for at komme i skole. I dag tager det Happy fem minutter at gå til skole.

Pigeskoler

Oxfam Danmark har i flere områder også støttet særlige skoler kun for piger – og især piger fra de fattigste familier. Lærernes opgave er at støtte pigerne både fagligt og uden for timerne. Mange af skolens lærere er kvinder. De er rollemønstre og kan inspirere pigerne til at være aktive i timerne, række hånden op og sige deres mening. Dét kan være lidt lettere, når der kun er piger i klassen. Det giver pigerne større selvtillid og mod på at forfølge deres drømme og bryde med traditionelle kønsroller.

9 ud af 10 piger på pigeskolerne er blevet færdige med skolen. En del af pigerne er i dag i gang med en videreuddannelse – også i fag, hvor der tidligere mest gik drenge. Det gælder for eksempel tekniske fag og medicin. Pigeskolerne er i dag blevet overtaget af staten i Ghana, og der er lavet endnu flere skoler efter samme model. 4.340 piger har gået på en af disse skoler indtil nu.

Rahi her i LæseRaketten går på en af vores tidligere pigeskoler. Den er også overtaget af staten og bygger videre på de gode erfaringer.

EDDERKOPPEN OG VISDOMSKRUKKEN

FORTALT AF ROLAND YAHAYA · GENFORTALT AF LINE GØRUP TROLLE

 ULRIKKE BASTIAN STAKEMANN

I Ghana fortæller man historier – til børn og voksne, ja til alle der vil lytte med. Det er en vigtig del af de fleste kulturer i landet. Hovedpersonerne i mange fabler og eventyr er dyr, men moralen handler om menneskers liv. Denne fortælling om visdomskrukken er kendt i det meste af Ghana. Den bliver fortalt på forskellige måder. Dagomba-folket i nord fortæller den sådan her.

Der var engang en edderkop, der hed Yemgarinaa. Han ville samle al verdens visdom og blive den klogeste i hele verden. Han købte en krukke og en kost. Han rejste rundt og fejede al den viden, han fandt, ned i krukken. Da han var færdig, lukkede han krukken godt til.

Yemgarinaa gik hen til det højeste træ, han kunne finde. Han ville hænge krukken i toppen, så ingen kunne tage den og blive klogere end ham. Han hængte krukken foran på sin mave og begyndte at klatre op i træet. Men han faldt ned. Han blev gal og mente, at det var djævelen, der var misundelig på ham. Han prøvede igen og igen. Men hver gang han kom et lille stykke op i træet, faldt han ned.

Vred og ked af det satte han sig under træet. Da dukkede hans søn op. Han hed Tibomyen, der betyder "lad os lede efter visdom". Tibomyen sagde til sin far: "Tag krukken på ryggen i stedet for at holde den på maven. Så kan du klatre op i træet."

Yemgarinaa lyttede til sin søn og prøvede igen at klatre op – nu med krukken på ryggen. Denne gang faldt han ikke ned. Da han nåede træets top, var han glad. Men så tøvede han pludselig. Skuffet tænkte han: "Jeg troede, jeg havde samlet al visdom i verden. Men min søn vidste, hvordan jeg skulle klatre op i træet med krukken. Og det vidste jeg ikke."

Der var kun én ting at gøre. Han kastede den store visdomskrukke mod jorden. Den splintrede i tusind stykker, og visdommen blev spredt ud over hele verden. For visdom kan ikke ejes af ét menneske alene.

**FOLKE-
EVENTYR
FRA GHANA**

RAHI FØRSTE KAMP

 CASPAR HAARLØV HANS BACH

Klokken er fire, og Rahi vågner. Det er stadig mørkt. Stråtaget rasler. Bedstemor snorker. Langt væk kan Rahi høre et gedekid kalde på sin mor. Rahi vækker sine to små kusiner Prosper og Peace. De finder deres t-shirts i mørket og går ud i gården mellem de grå, lerklinede huse.

De kan næsten ikke se noget. En høne sidder og sover på en vandbeholder. Den yngste af kusinerne kommer til at skubbe hønen ned. Den skræpper og flakser med vingerne. Rahi skynder sig hen og holder sin hånd hen over hønenes øjne, så den falder i søvn igen. De må ikke vække onkel og tante.

Pigerne tager hver deres spand op på hovedet og går sammen ud i mørket. Rahi er den ældste. Det er hendes opgave at føre pigerne gennem den mørke landsby. Men hun kan ikke lade være med at drille sine kusiner. Hun stopper op, så de små går ind i hinanden. Så går hun pludselig hurtigt, og de kan ikke følge med. Og uden at de ved hvorfor, går hun tre gange rundt om en ko, der ligger midt på gaden og sover. De små følger efter og griner. Rahi hvisker, at de skal være stille. Der ligger mennesker i alle hytterne og sover. Det er svært at være stille, når Rahi fjoller.

Ved pumpen siger de godmorgen til de andre børn og drikker af det friske vand. Hjemme i huset stiller de vandet klar til resten af familien. Og Rahi fodrer perlehønenes kyllinger.

Når der er langt til skole

Rahi skifter til skoleuniform. Hun spiser en skål ristet ris fra aftensmaden i går og tager sin taske på ryggen. Bedstemor, onkel og tante sover stadig. De to små går i seng igen.

Det tager Rahi en time at cykle til skole. Mens hun cykler, står solen op. Duggen letter mellem træerne, dyrene begynder at bevæge sig, og landskabet får farve. Alt det grå og lidt uhyggelige bliver til grønne blade, rød jordvej og gullig himmel. Først er der ekstra-undervisning i matematik. Så gør hun og de andre skolen klar. De henter vand fra pumpen ved skolen, fejer gården og rydder op i klasseværelserne. Så er der timer indtil klokken to. Til sidst er der mere ekstra-undervisning.

I skolegården er der en pumpe, hvor eleverne kan hente drikkevand.

Rahi skulle bestå en prøve for at komme ind på pigeskolen. Hun bor hos sin onkel og tante, Noah og Sarah.

Rahi går i 7. klasse, selvom hun er 14 år. Der var ikke nogen skole i den landsby, hvor hun boede sammen med sine forældre. Nu har hun fået en chance. Hun er kommet ind på en særlig skole kun for piger. Og hun har fået lov til at bo hos sin onkel og tante, der bor tættere på skolen. Hun savner sin mor og far. Men Rahi vil gerne gå i skole. Hun vil være sygeplejerske. Så kan hun rejse hjem til sine forældre og hjælpe folk dér.

Mange af de andre piger kommer også fra fattige familier, der bor langt væk. Flere er kommet bagud med skolen. Derfor har de ekstra-undervisning hver dag. Rahi ved, at der er piger, der ikke får lov at komme i skole. Der er stadig piger i Ghana, der bliver gift tidligt. Eller ikke kommer i skole, fordi de skal arbejde derhjemme. Derfor hjælper hun og de andre piger hinanden.

Pigeskolen er en ny skole fra 2016. De er højst 38 elever i hver klasse. Deres skoleuniform er hvid og lilla.

Skolen hjælper også. Hvis en pige ikke kommer i skole i flere dage, taler skoleinspektøren med familien. Nogle af skolens lærere har været på besøg hjemme hos familier for at forhindre, at piger droppede ud. Mange af skolens lærere er kvinder. De vil have, at pigerne skal være aktive. De skal være med i timerne, række hånden op og sige deres mening. Og det kan være lidt lettere, når de kun er piger i klassen. Det hjælper pigerne til at tro på sig selv. Det synes Rahi også.

Men lige nu tænker Rahi ikke på alt det. Det eneste hun tænker på er fodbold. I dag har hun nemlig fået lov til at spille med på et af skolens to hold.

Fodboldkampen

Rahi får udleveret den orange spillerdragt for første gang. Hun tager den på med det samme. Endelig skal hun spille med pigerne på sin egen alder. Det er en prøvekamp. Hun ved ikke, om hun får

lov til at blive på holdet. Men hun glæder sig til at spille. Solen står højt på himlen. Det er bagende varmt. På banen ligger der grene, og græsset er højt. Bolden bliver givet op. Første gang Rahi får bolden, er der med det samme fire piger fra det andet hold, der prøver at tage den fra hende. Hun afleverer. Taber sandalen. Løber i position. De mister bolden, og de andre scorer. Nogle af pigerne klager over, at der er tidsler i græsset, som sætter sig fast på benene og i tøjet. Men det lægger Rahi ikke mærke til. Hun vil bare ikke tabe. Kampen er snart forbi. De andre er i angreb. Rahi går ind i en tackling. Hun vinder bolden. De orange løber kontra – og de scorer!

Det står lige. Kampen skal afgøres på straffespark. Rahi står i en cirkel sammen med pigerne fra sit hold. Da de andre til sidst brænder det afgørende straffespark, kaster alle de orange sig over hinanden og jubler. Rahi kan mærke glæden boble indeni.

Rahi kan også lide at se fodbold i fjernsynet. Hun holder med Ghanas landshold, Black Stars.

I spisepausen køber Rahi en skål ris og spiser sammen med fodboldpigerne i skyggen under et træ. De puster ud, taler om kampen og hjælper hinanden med at fjerne tidsler fra tøjet.

Rahi savner sin familie

Efter skole skal hun skynde sig hjem. Hun skal hjælpe med at gøre klar til aftensmaden. I dag skal hun også ordne shea-nødder på gårdspladsen. Andre dage skal hun nå i marken og hjælpe med arbejdet der.

Da de har spist, læser Rahi lektier i lyset fra en lommelygte. De små er allerede faldet i søvn. Bedstemor snorker. Stråtaget rasler. I mørket tænker hun på sin familie. Bare hun snart kan se sin mor og far igen. Hvis hun bliver optaget på skolens fodboldhold, så vil hun spørge sin tante, om hun må låne telefonen og ringe til sine forældre og fortælle det. Hun har hverken talt med sin mor, far eller søskende siden jul. Nu er det allerede maj. Hun slukker lommelygten og lægger sig på den tynde madras på gulvet ved siden af sine kusiner.

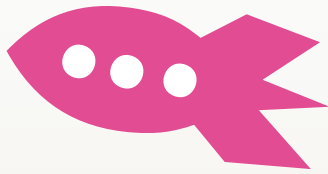
Langt væk kan hun høre et gedekid, der kalder på sin mor.

Vær med til at ordne shea-nødder hos Rahi.

**SE FILM OG BILLEDER PÅ
HELEVERDENISKOLE.DK/RAHI**

20 ÅR MED LÆSERAKETTEN

Denne bog er nummer 20 i rækken af LæseRaketter, som Oxfam Danmark har lavet til danske elever. Vi har besøgt lande i Afrika, Sydamerika, Mellemøsten og Asien. Gennem årene er det blevet til mere end to millioner bøger med historier om børn og unges liv i andre dele af verden. Historierne giver vigtig viden og noget at tænke over. Børn lever meget forskellige liv rundt omkring i verden. Alligevel har vi mange

ting tilfælles. De fleste børn har håb og drømme for fremtiden. Om fred og sikkerhed i deres land. Og om et godt liv for sig selv og deres familier.

I alle bøgerne er der også historier fra fantasiens verden. Forfattere og tegnere har lavet mange fine historier specielt til LæseRaketten.

Du kan finde alle 20 bøger på vores hjemmeside.

**HELEVERDENISKOLE.DK/
BIBLIOTEK/LÆSERAKET-ARKIV**

LÆSERAKETTEN 2023

1. oplag
© Oxfam Danmark
ISBN: 978-87-87804-73-8

En stor tak til Brønderslev Forfatterskole og deres elever samt til tegnerne for deres bidrag. Også en særlig tak til Dorthe Nielsen, Alexander Bach, Rebecca Bach og Cecilie Eken for sparring og kommentarer.

Tak til Læsepædagogen for sparring og økonomisk støtte til udgivelse og produktion.

Indholdet i LæseRaketten er udelukkende Oxfam Danmarks ansvar og er ikke udtryk for bidragsyderes synspunkter.

Redaktion

Line Gørup Trolle

Foto

Hans Bach, Andreas Bech, Juan Gabriel Estellano, Emmanuel Museruka, Line Gørup Trolle og William Vest-Lillesøe.
Forsidefoto: Hans Bach 2022

Grafisk tilrettelæggelse

Peter Waldorph

Tryk

Nørhaven Book
Printed in Denmark

Distribution

Oxfam Danmark
Vesterbrogade 2B
1620 København V.
Tlf.: 3535 8788
www.oxfam.dk

Denne bog er produceret CO₂-neutralt, og bogens sider og omslag er trykt på FSC-certificeret papir og karton.

Læs mere om bogens tegnere og forfattere på:
heleverdeniskole.dk/tegnere-og-forfattere-2023/

SHELLA

EZEKIEL

BILENGBAN

HAPPY

RAFIK

RAHI

I ÅR TAGER LÆSERAKETTEN DIG MED TIL DET NORDLIGE GHANA

Vi besøger Vestafrikas ældste demokrati. Her bugter Volta-floderne sig gennem den varme savanne. Landet er rigt på guld, kakao og olie, men rigdommene fordeles skævt. I den nordlige del af landet er fattigdommen stor, og mange børn går ikke i skole.

I LæseRaketten kan du lære børn fra det nordlige Ghana at kende. Vi besøger Sheilla på 8 år, der hver dag synger morgensang med hele skolen. Ezekiel fisker på Volta-floden og bygger biler ud af gamle dåser. Bilengban har en plan med sit liv og er det eneste barn i landsbyen med et armbåndsur. Du kan møde Happy, der samler sheanødder med sin mor og drømmer om at blive lærer. Rafik vil være læge og se verden. Og Rahi bor langt fra sin mor og far for at kunne gå i skole. Alle børnene fortæller om deres hverdag, håb og drømme for fremtiden.

I LæseRaketten er der også fantasifulde fortællinger og flotte tegninger, som unge danske forfattere og tegnere har lavet specielt til jer.

Med FN's 17 Verdensmål skal vi sammen forandre verden. Mål nummer 4 handler om, at alle børn har ret til en god uddannelse. Alligevel er der 67 millioner børn i verden, der ikke går i skole. I det nordlige Ghana kommer et ud af tre børn aldrig i skole.

Når du går på opdagelse i LæseRaketten, er du med til at sætte fokus på alle børns ret til at få en god uddannelse.

Rigtig god fornøjelse med LæseRaketten!